

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 128, 141 IR 142
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI KODEKSO PAPILDYMO 174¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO
PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 128, 141 ir 142 straipsnių pakeitimo bei kodekso papildymo 174¹ straipsniu įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant pašalinti toliau nustatytus Lietuvos nacionalinio teisinio reguliavimo trūkumus:

i) Europos Komisijos (toliau – Komisija) nustatytą Europos Sąjungos teisės pažeidimą (pažeidimo procedūros Nr. INFR(2021)2138) dėl netinkamo 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/48/ES dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui ir Europos arešto orderio vykdymo procedūroms ir dėl teisės reikalauti, kad po laisvės atėmimo būtų informuota trečioji šalis, ir teisės susisiekti su trečiaisiais asmenimis ir konsulinėmis įstaigomis laisvės atėmimo metu (toliau – Direktyva 2013/48) 5 straipsnio 3 dalies nuostatų (nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, taikymo) perkėlimo į Lietuvos nacionalinę teisę.

ii) Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) 2018 m. birželio 26 d. paskelbtame Lietuvos Respublikai nepalankiame sprendime byloje *D. R. prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 691/15), kurioje buvo sprendžiamas klausimas dėl asmens, kuriam baudžiamojo proceso metu Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BPK) 208 ir 209 straipsnių nustatyta tvarka teismo paskirta *ambulatorinė* psichiatrijos ekspertizė, priverstinio pristatymo į ekspertizės įstaigą teisėtumo, nustatytą nacionalinės teisės prieštaravimą Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 5 straipsniui (Teisė į laisvę ir saugumą);

iii) Komisijos nustatytą galimą teisinio reguliavimo trūkumą dėl 2017 m. spalio 12 d. Europos Tarybos reglamento (ES) 2017/1939, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas Europos prokuratūros įsteigimo srityje (toliau – Reglamentas (ES) 2017/1939), 25 straipsnio 6 dalies nuostatos, susijusios su kompetentingos institucijos paskyrimu sprendžiant ginčą dėl kompetencijos priskyrimo, netinkamo perkėlimo į Lietuvos nacionalinę teisę.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projekto iniciatorius – Teisingumo ministerija. Įstatymo projekto dalį, susijusią su Komisijos nustatytu ES teisės pažeidimu dėl netinkamo Direktyvos 2013/48 nuostatų perkėlimo į Lietuvos nacionalinę teisę bei EŽTT 2018 m. birželio 26 d. paskelbtame sprendime byloje *D. R. prieš Lietuvą* nustatytą Lietuvos nacionalinio teisinio reguliavimo trūkumų pašalinimu parengė Teisingumo ministerijos Baudžiamosios justicijos grupės (vadovė Simona Mesonienė, tel. 2662873, el. paštas simona.mesoniene@tm.lt) patarėjas Tomas Naruševičius (tel. 266 2903, el. paštas tomas.narusevicius@tm.lt). Įstatymo projekto dalį susijusią su Reglamento (ES) 2017/1939 įgyvendinimu parengė Teisingumo ministerijos Tarptautinio bendradarbiavimo ir žmogaus teisių politikos grupės (vadovas Darius Žilys, tel. (8 5) 266 2877, el. p. darius.zilys@tm.lt) vyresnioji patarėja Andrada Bavejan, tel. 2662940, el. paštas andrada.bavejan@tm.lt) bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros ekspertais.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptariamai teisiniai santykiai.

1. Dėl netinkamo Direktyvos 2013/48 nuostatų įgyvendinimo

2021 m. lapkričio 12 d. gautas Komisijos oficialus pranešimas dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo (pažeidimo procedūros Nr. INFR(2021)2138), kuriame nurodoma, jog Lietuvos Respublika neįvykdė prisiimtų įsipareigojimų ir į nacionalinę teisę tinkamai neperkėlė Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies (nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, taikymo). Pažymėtina, kad Direktyvos 2013/48 5 straipsnyje teigiama, jog

valstybės narės užtikrina, kad įtariamieji arba kaltinamieji, kurių laisvė atimta, turėtų teisę reikalauti, kad nepagrįstai nedelsiant apie jų laisvės atėmimą būtų informuotas bent vienas jų nurodytas asmuo, pvz., giminaitis ar darbdavys, jei jie to pageidauja (Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 1 dalis). Jei įtariamasis arba kaltinamasis yra vaikas, valstybės narės užtikrina, kad už tėvystę atsakingas asmuo būtų kuo greičiau informuotas apie laisvės atėmimą ir jo priežastis, išskyrus atvejus, kai tai prieštarautų vaiko interesams; tokiais atvejais informuojamas kitas tinkamas suaugęs asmuo. Šios dalies tikslais vaiku laikomas jaunesnis nei 18 metų asmuo (Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 2 dalis). Valstybės narės gali laikinai nukrypti nuo 1 ir 2 dalyse nustatytų teisių taikymo, jei, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, tai pateisinama dėl vienos iš šių įtikinamų priežasčių: a) kai yra neatidėliotinas poreikis išvengti rimtų neigiamų pasekmių asmens gyvybei, laisvei arba fizinei neliečiamybei; b) kai yra neatidėliotinas poreikis užkirsti kelią padėčiai, kai baudžiamajam procesui galėtų kilti rimtas pavojus (Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalis).

Savo ruožtu, Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies nuostatos į Lietuvos nacionalinę teisę buvo perkeltos 2017 m. gegužės 11 d. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 10, 44, 48, 50, 52, 69, 69-1, 71-1, 72, 128, 140, 168, 190, 192, 196, 197, 233 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo Nr. XIII-357 10 straipsniu, kuriuo BPK 128 straipsnio (pranešimas apie įtariamojo suėmimą) 1 dalyje įtvirtintos, be kita ko, sekančios nuostatos: „[...] Prokuroras motyvuotu nutarimu laikinai gali atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu, jeigu tai pakenktų ikiteisminio tyrimo sėkmei arba sukeltų pavojų suimtojo šeimos narių, artimųjų giminaičių ar kitų asmenų saugumui [...]“.

Komisija, įvertinusi nustatytą nacionalinį teisinį reguliavimą, kuriuo perkeltos Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies nuostatos, pateikė sekančias kritiškas išvadas, motyvuojant analizuojamą BPK 128 straipsnio (pranešimas apie įtariamojo suėmimą) 1 dalies nuostatą, leidžiančią nukrypti nuo teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, neatitikimą Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies reikalavimams:

- BPK 128 straipsnio 1 dalyje neatsižvelgiama į neatidėliotinumą reikalavimą konkrečios bylos atžvilgiu, kaip tai nustatyta Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies a ir b punktuose;
- BPK 128 straipsnio 1 dalyje numatyta bendra nuoroda į pakenkimą ikiteisminio tyrimo sėkmei neatitinka reikalavimo, kad turi būti kilęs rimtas pavojus procesui, kaip tai reikalaujama pagal Direktyvos (ES) 2013/48 5 straipsnio 3 dalies b punktą;
- BPK 128 straipsnio 1 dalyje numatyta nuoroda į pavojų suimtojo šeimos narių, artimųjų giminaičių ar kitų asmenų saugumui viršija tai, kas galima pagal Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies a punktą (rimtos neigiamos pasekmės gyvybei, laisvei ar fizinei neliečiamybei), todėl BPK 128 straipsnio 1 dalies minėtos nuostatos gali būti interpretuojamos per plačiai.

Vadovaudamasi išdėstytu, Komisija nurodo, kad Lietuvos Respublika neįvykdė priimtų įsipareigojimų ir į nacionalinę teisę tinkamai neperkėlė Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies (nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, taikymo).

2. Dėl EŽTT 2018 m. birželio 26 d. paskelbtame sprendime byloje D. R. prieš Lietuvą nustatytą Lietuvos nacionalinio teisinio reguliavimo trūkumų

EŽTT 2018 m. birželio 26 d. paskelbtame Lietuvos Respublikai nepalankiame sprendime byloje *D. R. prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 691/15) buvo sprendžiamas klausimas dėl asmens, kuriam baudžiamojo proceso metu BPK 208 ir 209 straipsnių nustatyta tvarka teismo paskirta *ambulatorinė* psichiatrijos ekspertizė, priverstinio pristatymo į ekspertizės įstaigą teisėtumo. EŽTT konstatavo, kad Lietuvos nacionalinėje teisėje nėra įtvirtintas prievartos mechanizmo taikymas asmenims, atsisakantiems atvykti į baudžiamojo proceso metu teismo paskirtą *ambulatorinę* psichiatrijos ekspertizę, todėl laisvė asmeniui, kuris buvo prievarta pristatytas ambulatorinei ekspertizei atlikti, buvo atimta ne „įstatymo nustatyta tvarka“, kaip to reikalauja Konvencijos 5 straipsnio 1 dalis.

Šiame kontekste analizuojant BPK nuostatas, reglamentuojančias ekspertizės skyrimo pagrindus, pirmiausia privalu pastebėti tai, kad BPK nėra įtvirtinta teismo skiriamų ekspertizių rūšių

baigtinio sąrašo. Tačiau BPK yra diferencijuojami bendrieji ekspertizių skyrimo pagrindai: pavyzdžiui ekspertizės skyrimo tvarka ikiteisminio tyrimo metu reglamentuota BPK 209 straipsnyje, tuo tarpu ekspertizės skyrimas ir darymas bylos nagrinėjimo teisme metu įtvirtintas BPK 286 straipsnyje.

Atitinkamai BPK 209 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad prokuroras, pripažinęs būtinumą skirti ekspertizę, raštu apie tai praneša įtariamajam, jo gynėjui ir kitiems ekspertizės rezultatais suinteresuotiems proceso dalyviams ir nurodo terminą, per kurį šie asmenys gali pateikti prašymus dėl klausimų ekspertui, dėl konkretaus eksperto skyrimo ir pateikti papildomą medžiagą ekspertizei. Po to, prokuroras su pareiškimu dėl ekspertizės kreipiasi į ikiteisminio tyrimo teisėją. BPK 209 straipsnio 2 – 4 dalyse nurodyta, jog ikiteisminio tyrimo teisėjas, nusprendęs, jog būtina skirti ekspertizę, priima nutartį skirti ekspertizę. Nutartyje skirti ekspertizę nurodoma: nusikalstamos veikos aplinkybės; pagrindas ekspertizei skirti; atlikti ekspertizę paskiriama ekspertizės įstaiga arba ekspertas; klausimai ekspertui; ekspertui pateikiama medžiaga. Nutartis skirti ekspertizę nusiunčiama į ekspertizės įstaigą arba įteikiama ekspertui.

Tuo tarpu BPK 286 straipsnio 1 – 2 dalyse įtvirtinta, kad teismas turi teisę paskirti ekspertizę bylos nagrinėjimo teisme dalyvių prašymu arba savo iniciatyva. Nutartį paskirti ekspertizę paskelbia teisiamojo posėdžio pirmininkas ir įteikia ją ekspertui. Jeigu ekspertas teismo posėdyje nedalyvauja, priimtą nutartį teismas siunčia vykdyti ekspertizės įstaigai arba asmeniui, kuriam pavedama daryti ekspertizę.

Vis dėlto siekiamam Įstatymo projekto 2 ir 3 straipsniais įtvirtinti reguliavimui teisinę reikšmę turi teismo psichiatrijos ekspertizių skirstymas į atskiras kategorijas, kurį įtvirtina Teismo psichiatrijos ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-616 (toliau – Aprašas). Pažymėtina, kad Aprašo 8 punkte nurodoma, jog priklausomai nuo atlikimo sąlygų teismo psichiatrijos ekspertizės skirstomos į *ambulatorines* ir *stacionarines*. Aprašo 8.1. papunktyje įtvirtinta, kad ambulatorinė teismo psichiatrijos ekspertizė atliekama tais atvejais, kai ekspertinę išvadą galima pateikti remiantis *vienkartiniais tyrimais*. Tuo tarpu Aprašo 8.2. papunktyje apibrėžiama stacionarinė teismo psichiatrijos ekspertizė, kuri atliekama tada, kai ekspertinei išvadai pateikti reikia *ilgalaikio ekspertinio tyrimo*. Svarbu ir tai, kad stacionarinė teismo psichiatrijos ekspertizė atliekama tik Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VTPT) specializuotų ekspertizių skyriuje. Taigi, vieni iš esminių skirtumų tarp minėtų teismo psichiatrijos ekspertizių rūšių yra tyrimo atlikimo trukmė ir vieta.

Analizuojamo teisinio reguliavimo kontekste būtina pastebėti, kad Aprašo 30 punkte teigiama, jog tiriamojo asmens dalyvavimą teismo psichiatrijos ekspertizėje (tiek ambulatorinėje, tiek stacionarinėje) turi užtikrinti ekspertizę skyręs teismas ar teisėjas, ar jo pavedimu kita institucija. Išsamiau tiriamojo asmens atvykimo į teismo ambulatorinę ar stacionarinę psichiatrijos ekspertizę klausimai (ambulatorinio tyrimo laikas, vieta ir kiti su ekspertizės atlikimu susiję klausimai) sprendžiami eksperto, kuriam pavesta atlikti ekspertizę, ir teismo ar teisėjo, ar prokuroro *susitarimu*. Aprašo 31 punkte taip pat teigiama, jog tiriamajam asmeniui nustatyti laiku neatvykus arba jo atstovui nepristačius jo teismo psichiatrijos ekspertizei (ambulatorinei ar stacionarinei), apie tai raštu informuojamas ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras, ar teismas, skyręs ekspertizę. Šiame kontekste, svarbu atkreipti dėmesį ir į Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų tarnybos viršininko 2010 m. gruodžio 29 d. Įsakymu Nr. 12 P-40 (2021 m. balandžio 16 d. įsakymo Nr. 12P-19 redakcija), 5 punktą, kuriame nurodoma, kad tiriamieji asmenys privalo atvykti į VTPT padalinį jiems praneštu laiku. Be to, šiame punkte teigiama, kad asmenis, atsisakančius atvykti į ekspertizę (be kita ko ir į teismo ambulatorinę psichiatrijos ekspertizę), policijos pareigūnai *įstatymų numatyta tvarka gali į ekspertinę įstaigą atvedinti*.

Savo ruožtu, analizuojant BPK teisinį reglamentavimą nurodytais aspektais, būtina atkreipti dėmesį ir į BPK 141 ir 142 straipsnius, kuriuose reglamentuojamos reikšmingos analizuojamam teismiam reguliavimui nuostatos, susijusios su asmenų dalyvavimo baudžiamajame procese užtikrinimu. Atitinkamai BPK 141 straipsnio, kuriame reglamentuota procesinės prievartos priemonė –

atidavimas į sveikatos priežiūros įstaigą, 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad jeigu tiriant ar nagrinėjant baudžiamąją bylą prireikia įtariamajam daryti *teismo medicinos* ar *teismo psichiatrijos ekspertizę*, įtariamasis ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartimi gali būti atiduotas į ekspertizės įstaigą ir laikomas ten iki ekspertizės akto pateikimo prokurorui arba teismui. Buvimo ekspertizės įstaigoje laikas įskaitomas į suėmimo laiką. Be to, BPK 141 straipsnio 5 dalyje yra numatyta, kad į ekspertizės įstaigą gali būti atiduotas ir kaltinamasis. Iš pateiktų nuostatų matyti, kad vis dėlto juose yra įtvirtintas teisinis mechanizmas, leidžiantis priverstinai pristatyti asmenį (įtariamąjį ar kaltinamąjį) teismo paskirtai psichiatrijos ekspertizei. Tačiau tokiais atvejais įtariamasis ar kaltinamasis yra laikomas ekspertizės įstaigoje iki ekspertizės akto pateikimo prokurorui ar teismui, o joje išbūtas laikas įskaitomas į suėmimo laiką. Be kita ko, BPK 141 straipsnio 3 dalyje yra teigiama, kad laikymo ekspertizės įstaigoje terminai nustatomi ar pratęsiami laikantis tos pačios tvarkos kaip ir skiriant, pratęsiant ar apskundžiant suėmimą. Iš pateiktų nuostatų aišku, kad analizuojama procesinė prievartos priemonė susijusi su ilgesnio pobūdžio asmens laisvės apribojimu (tokia priemonė iš esmės prilyginama suėmimui), todėl lemia didesnę intervenciją į pamatines žmogaus teises, atitinkamai turi būti sankcionuota ir teismo nutartimi (BPK 141 straipsnio 1 dalis). Iš to seka, kad analizuojama procesinė prievartos priemonė (atidavimas į sveikatos priežiūros įstaigą) yra susijusi su *stacionarinės* teismo psichiatrijos ekspertizės rūšimi, ir įtariamojo ar kaltinamojo pristatymo *ambulatorinei* teismo psichiatrijos ekspertizei (trumpalaikiams – vienkartiniais tyrimams) klausimų *nereglamentuoja*. Tuo tarpu, žvelgiant į BPK 142 straipsnį, kuriame reglamentuota procesinė prievartos priemonė – atvesdinimas, galime pastebėti, kad šio straipsnio 1 dalyje įtvirtinta įtariamojo, kaltinamojo, nukentėjusiojo ir kiekvieno šaukiamo liudytojo asmens prievolė šaukiamam atvykti tik pas tiksliai apibrėžtą subjektų ratą, t. y. pas ikiteisminio tyrimo pareigūną, prokurorą ar į teismą. Taip pat šioje dalyje teigiama, kad be pateisinamos priežasties neatvykęs pas ikiteisminio tyrimo pareigūną, prokurorą ar į teismą įtariamasis, kaltinamasis, nukentėjusysis ar liudytojas gali būti atvesdinami. Iš to seka, kad atitinkamai *nėra pagrindo* remtis ir šiomis nuostatomis, siekiant prievarta užtikrinti įtariamojo ar kaltinamojo dalyvavimą *ambulatorinėje* teismo psichiatrijos ekspertizėje.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad BPK *nenumato teisinio mechanizmo*, leidžiančio asmenis, atsisakiusius atvykti ar be pateisinamos priežasties neatvykusius į baudžiamojo proceso metu teismo paskirtą *ambulatorinę* psichiatrijos ekspertizę, atvesdinti pas teismo ekspertą ar į ekspertizės įstaigą, todėl ir anksčiau minėtos poįstatyminių teisės aktų nuostatos (kas liečia teisinį reguliavimą, susijusį su *ambulatorinės* teismo psichiatrijos ekspertizės rūšimi) BPK nėra atspindėtos.

3. Dėl netinkamo Reglamento (ES) 2017/1939 nuostatų įgyvendinimo

2021 m. liepos mėn. Komisija pateikė Lietuvai paklausimą dėl Lietuvos nacionalinės teisės nuostatų suderinimo su Reglamentu (ES) 2017/1939. Komisija, įvertinusi Lietuvos Respublikos nacionalinį teisinį reguliavimą, išklėlė pagrįstų abejonių, kad Lietuva netinkamai įgyvendino Reglamento (ES) 2017/1939 25 straipsnio 6 d. nuostatą, susijusią su kompetentingų institucijų paskyrimu. Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2021 m. kovo 12 d. įsakymo Nr. I-62 Dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2004 m. vasario 25 d. įsakymo Nr. I-40 „Dėl Rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo 79 punkte Generalinei prokuratūrai suteikta kompetencija spręsti Europos prokuratūros ir Generalinės prokuratūros kompetencijos konfliktus. Šiame punkte nustatyta, kad tais atvejais, kai Europos prokuratūra ir Generalinė prokuratūra nesusitaria, ar nusikalstami veiksmai patenka į Europos prokuratūros kompetencijos sritį, sprendimą, kas yra kompetentingas tirti bylą, priima Generalinė prokuratūra.

Komisija konstatavo, kad ši nuostata gali būti nesuderinama su Reglamentu (ES) 2017/1939 42 straipsnio 2 dalies c punktu, nes Generalinė prokuratūra nėra „teismas“, kaip apibrėžta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 267 straipsnyje ir kaip išaiškino Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT), todėl Generalinė prokuratūra negalėtų kreiptis į ESTT su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, kad šis išaiškintų Reglamento (ES) 2017/1939 22 ir 25 straipsnius, susijusius su Europos prokuratūros ir nacionalinių prokurorų kompetencijos konfliktais. Toks teisinis reguliavimas užkerta kelią ESTT įgyvendinti savo kompetenciją Reglamento (ES)

2017/1939 ribose. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad Generalinio prokuroro įsakymu Nr. I-62 patvirtintose rekomendacijose nenumatyta galimybė apskusti aptariamą Generalinės prokuratūros sprendimą teismui, kas tik patvirtina, jog teisminės institucijos, sprendžiant ginčą dėl kompetencijos konfliktų, nedalyvauja, todėl iškilus neaiškumams dėl Europos prokuratūros kompetencijos ribų, ESTT negalėtų šio klausimu įvertinti ir pateikti prejudicinio sprendimo.

Paminėtina, ir tai, kad nesutarimo tarp Europos prokuratūros ir nacionalinės prokuratūros dėl kompetencijos priskyrimo klausimas ir tokio sprendimo priėmimo tvarka įtvirtinta ne įstatymu, o išimtinai Generalinio prokuroro įsakymu.

Tikėtina, kad Komisija gali pateikti Lietuvai oficialų pranešimą dėl minėtos Reglamento (ES) 2017/1939 nuostatos netinkamo įgyvendinimo nacionalinėje teisėje. Atsižvelgiant į tai ir siekiant, kad Lietuvai nebūtų pradėta pažeidimo procedūra siūloma ištaisyti šį teisinio reguliavimo trūkumą papildant Baudžiamojo proceso kodeksą 174¹ straipsniu, kurio nuostatomis būtų tinkamai įgyvendinta Reglamento (ES) 2017/1939 25 straipsnio 6 dalis. Pažymėtina, kad atsakydama į Komisijos paklausimą Lietuva nurodė, kad pakeitimus numatoma priimti iki Seimo pavasario sesijos pabaigos.

Pagal Reglamento (ES) 2017/1939 42 straipsnio 2 dalies c punktą ESTT turi išimtinę kompetenciją, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, priimti prejudicinį sprendimą dėl Reglamento (ES) 2017/1939 22 ir 25 straipsnių aiškinimo, kiek tai susiję su Europos prokuratūros ir kompetentingų nacionalinių institucijų kompetencijos kolizija. Kadangi pagal esamą nacionalinį reguliavimą teisminės institucijos sprendžiant aptariamą ginčą nedalyvauja, o tokią sprendimo priėmimo funkciją turi atlikti teisminė institucija įstatymo projektu siūloma reglamentuoti ginčo dėl kompetencijos priskyrimo sprendimo procedūrą, numatant jog, sprendžiant ginčą dėl kompetencijos priskyrimo, tokį sprendimą priimtų teismas. Teritorinėje prokuratūroje pradėto nusikalstamos veikos, kuri galimai patenka į Europos prokuratūros kompetencijos sritį, ikiteisminio tyrimo priskyrimo klausimą siūloma pavesti spręsti Vilniaus apygardos teismui.

Reglamento (ES) 2017/1939 tinkamam taikymui Lietuvos Respublikoje buvo priimtas įstatymas dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 35, 168, 170, 214, 217, 218, 234, 381, 418, 426 straipsnių ir priedo pakeitimų, Kodekso papildymo 174⁴ ir 67¹ straipsniais; Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo Nr. I-599 1, 11, 28, 29, 34¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 37¹¹ ir 37¹² straipsniais įstatymas; Lietuvos Respublikos įstatymo dėl Europos Sąjungos valstybių narių sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo ir vykdymo Nr. XII-1322 1, 51, 59, 65, 69 straipsnių ir priedo pakeitimo bei įstatymo papildymo nauju XIV skyriumi įstatymas; Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2021 m. kovo 12 d. įsakymas Nr. I-62 Dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2004 m. vasario 25 d. įsakymo Nr. I-40 „Dėl Rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo; Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2021 m. kovo 12 d. Nr. I-63 įsakymas Dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2008 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. I-110 „Dėl Rekomendacijų dėl ikiteisminio tyrimo pradžios ir jos registravimo tvarkos“ pakeitimo.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

1. Dėl BPK 128 straipsnio pakeitimo

Įstatymo projekto 1 straipsniu siekiama pašalinti Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies perkėlimo į nacionalinę teisę trūkumus, t. y. išspręsti žemiau aprašomas Komisijos identifikuotas Direktyvos 2013/48 įgyvendinimo spragas:

Pirma, jau minėta, kad Komisija, įvertinusi nustatytą Lietuvos nacionalinį teisinį reglamentavimą, nurodė, jog BPK 128 straipsnio 1 dalyje neatsižvelgiama į neatidėliotumo reikalavimą konkrečios bylos atžvilgiu, kaip tai nustatyta Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies a ir b punktuose. Atsižvelgiant į Komisijos pateiktą išvadą ir siekiant užtikrinti, jog Lietuvos nacionalinės teisės nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, būtų sietinos su neatidėliotumo reikalavimais, kaip tai reikalaujama pagal Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies a ir b punktus, būtina BPK 128 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą prokuroro galimybę laikinai atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu, susieti su Įstatymo projektu siūlomu įtvirtinti nauju požymiu – „neatidėliotinais atvejais“.

Antra, pažymėtina, kad, anot Komisijos, BPK 128 straipsnio 1 dalyje numatyta bendra nuoroda į pakenkimą ikiteisminio tyrimo sėkmei neatitinka reikalavimo, kad turi būti kilęs rimtas pavojus procesui, kaip tai reikalaujama pagal Direktyvos (ES) 2013/48 5 straipsnio 3 dalies b punktą. Siekiant eliminuoti nustatytą reglamentavimo spragą, t. y. užtikrinti, jog nacionalinio reguliavimo nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, būtų sietinos su kilusiu pavojumi visam procesui, siektina, kad BPK 128 straipsnio 1 dalies analizuojamose nuostatose būtų, be kita ko, įtvirtinta nuoroda ir į „pagrįstą manymą“ („kai pagrįstai manoma“) dėl galimų neigiamų pasekmių vykstančiam baudžiamajam procesui. Kartu analizuojamose BPK 128 straipsnio 1 dalies nuostatose siektina išbraukti ir pasak Komisijos per plačiai interpretuotiną požymį – „ikiteisminio tyrimo sėkmei“ ir vietoj jo įtvirtinti BPK gana plačiai naudojamą požymį „[pakenktų] vykstančiam baudžiamajam procesui“, t. y. įtvirtinti sekančią BPK 128 straipsnio 1 dalies minėtų nuostatų struktūrą: „*Neatidėliotinais atvejais, kai pagrįstai manoma, kad toks pranešimas arba susisiekimas [...] pakenktų vykstančiam baudžiamajam procesui, prokuroras motyvuotu nutarimu laikinai gali atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu*“.

Pažymėtina, kad tokiu atveju nukrypimas nuo teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, Įstatymo projekte būtų užtikrintas daugeliais naujais apribojimais, kurie sistemiskai šalintų Komisijos identifikuotus Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies b punkto nuostatų perkėlimo į Lietuvos nacionalinę teisę trūkumus. Kitaip tariant, nukrypimai nuo teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, galėtų būti vykdomi pirmiausiai, tik *neatidėliotinais atvejais*, kas suponuoja, kad proceso metu turi būti iškylusi neordinarinė situacija dėl kurios iškyla poreikis veikti tučtuojau. Be kita ko, nukrypimai galėtų būti taikomi tik tada, kai *pagrįstai manytina*, jog jie *pakenks vykstančiam baudžiamajam procesui*, t. y. baudžiamojo proceso metu atsiranda poreikis ne tik veikti neatidėliotinai, bet ir turi būti nustatyta duomenų, kurie leistų pagrįstai manyti, kad neapribojus asmens teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, atsirastų neigiamos pasekmės baudžiamajam procesui. Ir galiausiai, BPK 128 straipsnio 1 dalies nuostatose, ir šiuo metu numatyta prokuroro prievolė *motyvuoti nutarimą*, kurio pagrindu sankcionuojami analizuojami nukrypimai, todėl būtų privaloma motyvuoti tiek analizuojamų priemonių taikymo neatidėliotiną poreikį, tiek aplinkybes, kad neapribojus asmens teisės reikalauti, jog apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, bus pakenkta baudžiamajam procesui. Manytina, jog aptartų reikalavimų visuma yra orientuota į rimto pavojaus baudžiamajam procesui situacijas, todėl, savo ruožtu, toks kompleksinis analizuojamo nacionalinio teisinio reguliavimo pakeitimas tinkamai įgyvendintų ir Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies b punkto reikalavimus.

Trečia, galiausiai, Komisija nurodo, jog BPK 128 straipsnio 1 dalyje numatyta nuoroda į pavojų suimtojo šeimos narių, artimųjų giminaičių ar kitų asmenų saugumui viršija tai, kas galima pagal Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies a punktą (rimtos neigiamos pasekmės gyvybei, laisvei ar fizinei neliečiamybei), todėl BPK 128 straipsnio 1 dalies minėtos nuostatos gali būti interpretuojamos per plačiai. Atsižvelgiant į pateiktą Komisijos vertinimą ir siekiant pašalinti šiuo metu esantį teisinio reguliavimo trūkumą, tikslinga iš BPK 128 straipsnio 1 dalies analizuojamų nuostatų išbraukti požymį „saugumui“, vietoj to įtvirtinant požymius – „gyvybei, sveikatai ar laisvei“, kuriuos siektina, be kita ko, susieti ir su bendra nuoroda į „realų pavojų“, tokiu būdu papildomai užtikrinant ir leidžiančių nukrypti nuostatų taikymo pagrįstumą, t. y. BPK 128 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti sekančią analizuojamų nuostatų struktūrą: „*Neatidėliotinais atvejais, kai pagrįstai manoma, kad toks pranešimas arba susisiekimas keltų realų pavojų suimtojo šeimos narių, artimųjų giminaičių ar kitų asmenų gyvybei, sveikatai ar laisvei [...] prokuroras motyvuotu nutarimu laikinai gali atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu*“. Šiame kontekste svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kad minėtus BPK 128 straipsnio 1 dalyje siūlomus įtvirtinti naujus požymius – „gyvybei, sveikatai ar laisvei“, kuriuos siektina, be kita ko, susieti ir su bendra nuoroda į „realų pavojų“, siūlytina kartu sieti ir su jau anksčiau aptariamais „neatidėliotinum“ bei „pagrįsto manymo“ požymiais, tokiu būdu papildomai užtikrinant asmenų baudžiamajame procese apsaugą.

Savo ruožtu, manytina, kad aptariamais teisinio reguliavimo pokyčiais bus ištaisyta Komisijos nustatytas trūkumas, kuris užtikrintų ir tinkamą Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies a punkto nuostatų perkėlimą į nacionalinę teisę.

Atsižvelgiant į išdėstytą, BPK 128 straipsnio 1 dalyje siekiama įtvirtinti sekančias nuostatas, leidžiančias nukrypti nuo teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo: „[...] Neatidėliotinais atvejais, kai pagrįstai manoma, kad toks pranešimas arba susisiekimas keltų realų pavojų suimtojo šeimos narių, artimųjų giminaičių ar kitų asmenų gyvybei, sveikatai ar laisvei arba pakenktų vykstančiam baudžiamajam procesui, prokuroras motyvuotu nutarimu laikinai gali atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu [...]“.

2. Dėl BPK 141 ir 142 straipsnių pakeitimo

Siekiant pašalinti EŽTT 2018 m. birželio 26 d. paskelbtame sprendime byloje *D. R. prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 691/15) nustatytą Lietuvos nacionalinio teisinio reguliavimo spragą, visų pirma **Įstatymo projekto 2 straipsniu** siūlytina patikslinti BPK 141 straipsnio 1 dalį, nustatant, jog procesinė prievartos priemonė – atidavimas į sveikatos priežiūros įstaigą taikoma būtent *stacionarinėms* teismo psichiatrijos ekspertizės rūšims.

Be to, siekiant minėtų tikslų, **Įstatymo projekto 3 straipsniu** siekiama išplėsti atvedinimo taikymo pagrindus ir įtvirtinti BPK galimybę, užtikrinančią įtariamąjo ar kaltinamojo dalyvavimą *ambulatorinėje* teismo psichiatrijos ekspertizėje tuo atveju, kai minėti proceso dalyviai atsisako atvykti ar be pateisinamos priežasties neatvyksta patys, t. y. siūloma BPK 142 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti sekančias nuostatas: „*Įtariamasis ar kaltinamasis, kuriam tiriant ar nagrinėjant baudžiamąją bylą prireikia daryti teismo medicinos ar ambulatorinę teismo psichiatrijos ekspertizę, atsisakęs atvykti ar be pateisinamos priežasties neatvykęs pas teismo ekspertą ar į ekspertizės įstaigą, gali būti atvedintas teismo medicinos ar ambulatorinei teismo psichiatrijos ekspertizei atlikti*“. Šiame kontekste pastebėtina, kad nurodytose nuostatose teismo psichiatrijos ekspertizę taip pat siekiama susieti su terminu „ambulatorinė“. Be kita ko, siūlomi BPK 141 ir 142 straipsnių pakeitimai leis tiksliai atriboti atidavimo į sveikatos priežiūros įstaigą (BPK 141 straipsnis) ir atvedinimo (BPK 142 straipsnis) taikymo ribas, užtikrinant asmenų dalyvavimą teismo psichiatrijos ekspertizėse. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, jog tapatus sąvokų (ambulatorinė bei stacionarinė teismo psichiatrijos ekspertizė) diferencijavimas yra numatytas ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 467 straipsnyje.

Pažymėtina, kad **Įstatymo projekto 3 straipsniu** kartu siūlytina BPK 142 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti galimybę atvedinti įtariamąjį ar kaltinamąjį ne tik į *ambulatorinę teismo psichiatrijos ekspertizę*, bet ir į *teismo medicinos ekspertizę* (kai ekspertinę išvadą galima pateikti remiantis *vienkartiniais tyrimais*), be kita ko, kuri teisiniu pagrindu nėra klasifikuojama į *ambulatorinę* ir *stacionarinę*. Šiame kontekste būtina atkreipti dėmesį į BPK 141 straipsnį, kuriame reglamentuota, savo pobūdžiu panaši į siekiamą įtvirtinti teisinį reguliavimą, procesinė prievartos priemonė – atidavimas į sveikatos priežiūros įstaigą. Kaip jau buvo minėta, BPK 141 straipsnio 1 dalyje yra numatyta galimybė įtariamąjį ar kaltinamąjį *atiduoti* į teismo ekspertizės įstaigą ir teismo medicinos ekspertizei atlikti, tačiau taip pat minėta, kad analizuojama procesinė prievartos priemonė (atidavimas į sveikatos priežiūros įstaigą) orientuota tik į teismo ekspertizės rūšis, susijusias su ilgalaikiais ekspertiniais tyrimais, be kita ko ir ilgalaikiu asmens laisvės apribojimu – minėtais atvejais įtariamasis ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartimi gali būti *atiduotas* į ekspertizės įstaigą ir laikomas ten iki ekspertizės akto pateikimo prokurorui arba teismui, o buvimo ekspertizės įstaigoje laikas įskaitomas į suėmimo laiką. Atitinkamai šiuo metu BPK nėra įtvirtinto teisinio mechanizmo leidžiančio kaltinamąjį ar įtariamąjį pristatyti ne tik į *ambulatorinę* teismo psichiatrijos ekspertizę, bet ir į *teismo medicinos ekspertizę*, kai ekspertinę išvadą galima pateikti remiantis *vienkartiniais tyrimais*. Siekiant išvengti EŽTT 2018 m. birželio 26 d. sprendime byloje *D. R. prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 691/15) identifikuotų teisinių spragų, tuo atveju, kai atsiras poreikis atvedinti įtariamąjį ar kaltinamąjį į teismo medicinos ekspertizę (vienkartiniams tyrimams atlikti), siūlytina BPK 142 straipsnio 2 dalyje kartu užtikrinti ir tokią galimybę.

Kartu svarbu pabrėžti ir tai, kad skirtingai nei BK 141 straipsnio 1 dalyje, kurioje įtvirtinta specifinė įtariamąjo ar kaltinamojo laikymo vieta – ekspertizės įstaiga, Įstatymo projekto 3 straipsniu

siūlytina BK 142 straipsnio 2 dalyje numatyti galimybę atvesdinti įtariamąjį ar kaltinamąjį ne tik į ekspertizės įstaigą, bet ir pas teismo ekspertą. Šiame kontekste svarbu pažymėti tai, kad Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta nuostata, jog teismo ekspertizės atlieka būtent teismo ekspertai, įrašyti į teismo ekspertų sąrašą. Atsižvelgiant į tai, jog *ambulatorinėms* teismo psichiatrijos ekspertizėms, skirtingai nei *stacionarinėms*, nėra nustatyta specifinių reikalavimų (kaip jau minėta stacionarinės teismo psichiatrijos ekspertizės gali būti atliekamos tik VTPT padalinyje), yra tikslinga numatyti platesnes siūlomos įtvirtinti BPK 142 straipsnio 2 dalyje normos taikymo ribas, įtvirtinant nuostatą, kad atvesdinimas gali būti vykdomas ir pas teismo ekspertą nepriklausomai nuo įstaigos ar kitos vietos, kurioje teismo ekspertas atlieka savo profesines funkcijas.

3. Dėl BPK papildymo nauju 174¹ straipsniu

Siekiant pašalinti Reglamento (ES) 2017/1939 25 straipsnio 6 dalies įgyvendinimo trūkumą, **Įstatymo projekto 4 straipsniu** siūloma papildyti BPK nauju 174¹ straipsniu, kuriame būtų nustatoma ginčo dėl kompetencijos priskyrimo sprendimo procedūra, numatanti, jog ginčo dėl kompetencijos priskyrimo klausimą, kai nusikalstami veiksmai galimai patenka į Europos prokuratūros kompetencijos sritį, spręstų Vilniaus apygardos teismas.

Reglamento (ES) 2017/1939 25 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad jei Europos prokuratūra ir nacionalinės prokuratūros nesutaria dėl to, ar nusikalstami veiksmai patenka į Reglamento (ES) 2017/1939 22 straipsnio 2 arba 3 dalies ar 25 straipsnio 2 arba 3 dalies taikymo sritį, sprendimą, kas turi būti kompetentingas tirti bylą, priima nacionalinės institucijos, kompetentingos priimti sprendimą dėl baudžiamojo persekiojimo kompetencijos priskyrimo nacionaliniu lygmeniu. Valstybės narės nustato, kuri nacionalinė institucija priims sprendimą dėl kompetencijos priskyrimo. Tokį galutinį sprendimą priimanti institucija gali būti tik tokia, kuri turi teisę kreiptis į ESTT, taigi vertinant nacionalinių ir Europos Sąjungos teisės aktų kontekste tai būtų tik teismas.

Pažymėtina, kad svarstant šios nuostatos įgyvendinimą buvo vertinamos kelios alternatyvos, kuriam teismui suteikti įgaliojimus priimti sprendimą dėl kompetencijos priskyrimo. Kaip viena iš galimų alternatyvų įvertinta galimybė suteikti šiuos įgaliojimus ikiteisminio tyrimo teisėjui. Visgi, atsižvelgiant į kitų Europos Sąjungos valstybių narių praktiką, pagal kurią kai kuriose ES valstybėse narėse tokie įgaliojimai suteikti aukštesnės instancijos teismams (pvz. Slovakijoje yra paskirtas Aukščiausias teismas) bei įvertinus sprendžiamo klausimo pobūdį, turinį ir teises pasekmes, nuspręsta, kad tinkamesnė alternatyva būtų tokius įgaliojimus suteikti aukštesnės instancijos teismui. Todėl siūloma, kad sprendimą dėl ikiteisminio tyrimo priskyrimo ar atsisakymo priskirti Europos prokuratūros kompetencijos sričiai priimtų **Vilniaus apygardos teismas**.

Siūlomame straipsnyje įtvirtinama, kad Vilniaus apygardos teismas, gavęs **Europos deleguotojo prokuroro** ar **Europos prokuroro skundą** dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro (jo pavaduotojo) ar jo pavedimu paskirto prokuroro **nutarimo atsisakyti perduoti ikiteisminį tyrimą Europos prokuratūrai**, vadovaudamasis Reglamente (ES) 2017/1939 nustatyta Europos prokuratūros kompetencija, priima sprendimą dėl ikiteisminio tyrimo priskyrimo.

Pažymėtina, kad šiame straipsnyje siūloma numatyti, kad skundas gali būti paduodamas tik dėl nutarimo **atsisakyti perduoti** ikiteisminį tyrimą Europos prokuratūrai.

Paminėtina, kad Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2021 m. kovo 12 d. įsakymu Nr. I-63 patvirtintose rekomendacijose „Dėl ikiteisminio tyrimo pradžios ir jos registravimo tvarkos“, 39 punkte numatyta, kad „Ikiteisminio tyrimo įstaigoje gauti pareiškimai apie nusikalstamą veiką, dėl kurios Europos prokuratūra galėtų pasinaudoti savo kompetencija, kartu su užpildytu nustatytos formos pranešimu Europos prokuratūrai apie nusikalstamą veiką ne vėliau kaip per dvi darbo dienas perduodami Generalinei prokuratūrai ir apie tai informuojamas pareiškėjas. Generalinė prokuratūra šią informaciją perduoda Europos prokuratūrai ir apie tai informuoja pareiškėją“. Tai reiškia, kad Generalinė prokuratūra visuomet privalo informuoti Europos prokuratūrą apie galimai jos kompetencijai priskirtų nusikalstamų veikų nustatymą. Taigi, šioje stadijoje ginčo negali būti, kadangi

Generalinė prokuratūra neturi teisės šiame etape vertinti Europos prokuratūros kompetencijos, o vykdo privalomą veiksmą.

Ginčas dėl kompetencijos priskyrimo gali kilti tik tada, kai ikiteisminis tyrimas jau yra pradėtas priėmus sprendimą pradėti ikiteisminį tyrimą.

Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2021 m. kovo 12 d. įsakymu Nr. I-62 patvirtintose rekomendacijose „Dėl prokuroro veiklos organizuojant ikiteisminį tyrimą ir jam vadovaujant“ Generalinei prokuratūrai yra suteikiama teisė perduoti ar neperduoti jau vykdomą ikiteisminį tyrimą Europos prokuratūrai. Šiuo atveju Europos prokuratūra turi teisę, bet ne pareigą priimti ikiteisminį tyrimą, todėl visa iniciatyvos teisė išimtinai priklauso Europos prokuratūrai. Jeigu Europos prokuratūra atsisako priimti ikiteisminį tyrimą, Generalinė prokuratūra jį organizuoja bendra tvarka ir neturi teisės skusti Europos prokuratūros sprendimo nepriimti ikiteisminio tyrimo.

Atsižvelgiant į tai BPK 174¹ straipsnyje siūloma numatyti, kad **tik Europos prokuroras ar Europos deleguotasis prokuroras** turi teisę kreiptis į Vilniaus apygardos teismą, skųsdamas Generalinio prokuroro ar jo pavaduotojo sprendimą atsisakyti perduoti ikiteisminį tyrimą Europos prokuratūrai.

BPK 174¹ straipsnyje taip pat siūloma įtvirtinti Europos deleguotojo prokuroro ar Europos prokuroro paduoto skundo nagrinėjimo, teismo sprendimo priėmimo tvarką ir terminus.

Be to, siekiant suderinti nacionalinės teisės nuostatas su Reglamento (ES) 2017/1939 42 straipsnio 2 dalies c punktu, nustatančiu ESTT specialią kompetenciją priimti prejudicinį sprendimą dėl Reglamento (ES) 2017/1939 22 ir 25 straipsnių aiškinimo, kiek tai susiję su Europos prokuratūros ir kompetentingų nacionalinių institucijų kompetencijos kolizija, siūloma įtvirtinti nuostatas, užtikrinančias galimybę **Vilniaus apygardos teismo teisėjui kreiptis į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją dėl Europos Sąjungos teisės aktų aiškinimo ar galiojimo**, tais atvejais kai kyla abejonių, ar ikiteisminis tyrimas priskirtinas Europos prokuratūros kompetencijos sričiai.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Numatoma, kad Įstatymo projektas neigiamų pasekmių neturės.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

Kadangi Įstatymo projekto nuostatomis siekiama užtikrinti Lietuvos nacionalinės teisės ir Reglamento (ES) 2017/1939 visišką suderinamumą Europos prokuratūros kompetencijos srityje, Įstatymo projekto priėmimas turės teigiamos įtakos kriminogeninei situacijai.

7. Galima priimto įstatymo įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymo projekto nuostatų įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant Įstatymo projekte siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių įstatymų nereikės.

Priėmus Įstatymo projektą, reikės pakeisti Rekomendacijas dėl ikiteisminio tyrimo organizavimo ir vadovavimo jam, patvirtintas Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro įsakymu (Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2021 m. kovo 12 d. įsakymas Nr. I-62 dėl Lietuvos

Respublikos generalinio prokuroro 2004 m. vasario 25 d. įsakymo Nr. I-40 „Dėl rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo).

10. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas.

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus. Įstatymo projektas naujų sąvokų nenustato, todėl jų įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka nereikia.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Priėmus Įstatymo projektą reikės pakeisti Lietuvos Respublikos Generalinio prokuroro 2021 m. kovo 12 d. įsakymą Nr. I-62 Dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2004 m. vasario 25 d. įsakymo Nr. I-40 „Dėl Rekomendacijų patvirtinimo“ (panaikinti 79 p. nuostatą). Pakeitimus padarys Generalinė prokuratūra.

Kitų įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Įstatymo įgyvendinimui papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų neprireiks.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymo projekto dalis, susijusi su Komisijos nustatytu ES teisės pažeidimu dėl netinkamo Direktyvos 2013/48 nuostatų perkėlimo į Lietuvos nacionalinę teisę pašalinimu be pastabų suderinta su Nacionalinės teismų administracija bei Vidaus reikalų ministerija. Lietuvos nusikaltimų aukų rėmimo asociacijos bei Generalinės prokuratūros gautos pastabos aptartos pridedamojo derinimo pažymyje.

Su EŽTT 2018 m. birželio 26 d. paskelbtame sprendime byloje *D. R. prieš Lietuvą* nustatytų Lietuvos nacionalinio teisinio reguliavimo trūkumų pašalinimu susijusi Įstatymo projekto dalis suderinta be pastabų su Generaline prokuratūra bei Valstybine teismo psichiatrijos tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos, o taip pat suderinta su Valstybine teismo medicinos tarnyba bei Nacionaline teismų administracija, atsižvelgiant į gautų pastabų dalį. Nacionalinės teismų administracijos ir Vidaus reikalų ministerijos gautos pastabos aptartos pridedamojo derinimo pažymyje.

Įstatymo projekto dalis, susijusi su Reglamento (ES) 2017/1939 įgyvendinimu be pastabų suderinta su Generaline prokuratūra. Nacionalinės teismų administracijos pastabos, gautos derinimo metu, aptartos pridedamojo derinimo pažymyje.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jiems įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, yra „*Baudžiamojo proceso kodeksas*“, „*Pranešimas apie įtariamą suėmimą*“, „*procesinė prievartos priemonė*“, „*atvesdinimas*“, „*atidavimas į sveikatos priežiūros įstaigą*“, „*teismo ekspertizė*“, „*Europos prokuratūra*“, „*Europos prokuroras*“, „*prejudicinis sprendimas*“..

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Néra